

{דין סתירת יומו בקרי}

בעי רבא קושי מהו שתסתר בזיבה וכו', ויסוד שאלתו האם דין סתירה תלוי אם הוי דבר המטמא וכאן הוי דם בעצם מטמא בימי נדה, או בעינן דבר הגורם לזיבה, ודם קושי אינו גורם לזה, דלעולם אינה טמאה בימי זיבה בדם קושי דרחמנא טיהרה.

והנה, רש"י נתקשה בעיקר שאלת רבא מדין הגמ' לעיל (כב, א) ובסמוך דקרי באמצע ימי ספירה נמי סותר עכ"פ יום א', ודבר זה נלמד מפסוק לעיל כב, א לטמאה בה אין לך אלא טמאה האמור בה שהוא יום א'. [וע' בגמ' בסמוך משמע דסותר יום א' כיון דרק גורם טומאת יום א' ומשמע שהוא סתם סברא במה מצינו, והעיר הערל"נ דבאמת הוא גזה"כ של לטמאה בה דיש לה כח לסתור יום א']. ועכ"פ קרי אינו גורם זיבה ואעפ"כ סותר.

ותי' רש"י ההיא לאו סתירה היא דחד יומא הוא דסותר וכל הנידון של רבא הוא רק אם סותר כל ז'. ובביאור דברי רש"י כתב הרמב"ן דכוונתו דבאמת אין כאן דין סתירה כלל בקרי, דכדי להיות סותר צריך גורם של זיבה, וקרי לעולם לא הוי גורם של זיבה, והא דעכ"פ סותר יום א', אין זה מדין סתירה כלל אלא דין אחר, דעכ"פ בעינן נקיות, ויש דין נפרד דיום כזה דהיתה ראיית קרי עכ"פ אינו עולה ואינו מדין סתירה אלא פשוט חסר בנקיות דאינו עולה, וזהו לשון רש"י דההוא לאו סתירה היא כלל.

ומושג זה של אינו סותר אבל אינו עולה יתבאר בסוגיין בכמה מקומות כיבואר, והרמב"ן הבין ברש"י דגם דין קרי ליומו הוא דין זה דאינו סותר דאינו גורם זיבה, ומצד שני אינו עולה.

והרמב"ן עצמו כתב לחלוק על כל דברי רש"י, וכתב דבאמת מש"כ רש"י דלדין סתירה בעינן גורם לזיבה, אינו כן, אלא בעינן גורם טומאה, ורק קרי כיון דגורם רק יום א' א"א לסתור יותר מיום א', אבל ביסודו הוא גורם של טומאה ליום א'. וממילא כתב הרמב"ן דגם סתירת יום א' בקרי הוא דין סתירה ולא רק דאינו עולה, דמאחר דגורם טומאת יום א' שפיר אפשר לו להיות סותר יום א'.

וכתב הרמב"ן דעיקר מש"כ רש"י דאינו סותר כלל ורק אינו עולה אינו מובן, דבשלמא אם יש ראייה שם דם באותו מעיין ורק מטעם צדדי א"א לסתור אז י"ל דעכ"פ אינו עולה, וכמבואר בסמוך בדם אחר לידה בימי טומאה, דאם רואה בהם אינו עולה, והטעם דעכ"פ סו"ס בעינן ז' נקיים ואם היה ראיית דם לא הוי נקי ולכן אינו עולה. אבל כאן מה שייך סברא לומר דאינו עולה, הלא הקרי הוא מעיין אחר לגמרי ואם אינו סותר אין סיבה לומר דאינו עולה דאין כאן נקיות דמעיין של דם הוא נקי. ובע"כ הוא דין של סתירה וסותר עכ"פ יומו. [וע' רשב"א דהוי אותו מעיין משום צחצוחי זיבה וא"כ שפיר י"ל דאינו נקי, וע' נפש חיה (סי' סד אות טז) בכ"ז].

באופן דהרמב"ן למד ברש"י דדין גורם היינו גורם זיבה וא"כ קרי אינו גורם כלל, וממילא אינו סותר כלל ורק יום א' פשוט אינו עולה דאינו נקי. והרמב"ן פליג דלא בעינן גורם זיבה אלא גורם טומאה, ודין יום א' הוא דסותר יומו ומדין סתירה.

ובאמת הרא"ש לעיל (ס"א) העתיק דברי רש"י כאן ממש כדברי הרמב"ן, דקרי סותר יום א' כיון דגורם טומאה יום א', והעיר במעדני יו"ט שם דלשון רש"י לפנינו משמע כמו שהבין הרמב"ן דאינו מדין סתירה אלא דין דאינו עולה, והרא"ש עכ"פ הבין ברש"י דאה"נ כוונתו כדברי הרמב"ן דלמעשה הוי דין סתירה של יום א'.

{דין סתירה בדם טוהר}

בתוס' (ד"ה דבר הגורם) הקשו דאם יש דין דבעינן דווקא דבר הגורם א"כ ק' בגמ' לעיל (לה, ב) ביולדת בזוב דצריכים ספירה, ואם ראתה בימי ספירה זו הגם דהוי ימי טוהר סותר, והלא אינו גורם טומאה. וחילקו דדם טוהר בעצם הוי דם טמא אילולי הלידה, משא"כ קושי לעולם אינו מטמא.

ובעיקר ההנחה של תוס' דיש סתירה של דם טוהר, כתב המהר"ם דמקורם בגמ' לעיל ובדרשא ע"ב דיש הלכה של דותה תטמא דבעינן נקיים מדם עכ"פ, ובע"כ אם ראתה סותר.

אבל הקשה החידוד הלכות דאינו מובן מה ההכרח של תוס' דסותר, הלא בארנו לעיל דיש ב' הלכות שונות, יש דין סתירה דלזה בעינן גורם אבל יש עוד הלכה של נקיים, ואם יש דם אינו נקי ולכן אינו עולה, ומנ"ל דסותר אפשר רק אינו עולה דסו"ס ל"ה נקיים, ולזה לא בעינן דבר הגורם.

וע' פתחי נדה לעיל לו, א דתוס' ס"ל דרק ראייה של דם אחר ז"ל אז אינו סותר, אבל תוך ימי המנין סותר, ואפי' דם טוהר הוא דין סתירה, ולא רק דאינו עולה.

ולמעשה ברמב"ן ורשב"א מפורש חילוק זה כאן דדם טוהר אינו סותר אלא רק אינו עולה ונקט כן גם בדעת הרמ' דדם טוהר רק אינו עולה אבל אינו סותר דבעינן לדינא דבר הגורם ומ"מ דם טוהר אינו עולה.

{דין דם קושי אם עולה וכן דם שלא בהרגשה}
למסקנת הגמ' כאן דם קושי אינו סותר דבעינן דבר הגורם, והגם דלר"א מבואר דסותר אפי' אם אינו גורם וכמו באונס, מ"מ לרבנן אם אינו גורם אינו סותר.

ומעתה יל"ע דאינו סותר ומה הדין אם עולה או לא, האם יכולים גם למנות ולספור ימים הללו של דם קושי. וכתבו הרמב"ן והרשב"א דאפי' אם אינו סותר מ"מ סו"ס בעינן נקיים, ודם קושי אינו נקי. והוא כמבואר לעיל ומקורו מדין הגמ' להלן בדם בימי טומאה דאפי' אם אינו סותר מ"מ אינו עולה דסו"ס אינו נקי, וה"ה דם קושי אינו סותר.

וכתב הסדרי טהרה (קצד, ד) דכן מבואר ברש"י שכתב גבי קרי דעכ"פ סותר יומו א"כ ה"ה בדם קושי אפי' אם אינו גורם אינו עולה. והיינו דלעיל בארנו ב' ביאורים ברש"י או כרא"ש או כרמב"ן, לרא"ש כוונת רש"י הוא דאפי' אם אינו גורם מ"מ סותר יומו, א"כ ה"ה דם קושי סו"ס סותר יומו וכ"ש אינו עולה. ולרמב"ן נמי לרש"י קרי אינו עולה, וה"ה כאן אינו עולה, וא"כ לרש"י ממנ"פ בדם קושי אינו עולה.

ויש לציין לפי המחודש של הר"ח דמפרש בדברי ר' מרינוס דאין לידה סותרת בזיבה, וכפשוטו היינו הלידה עצמה, אבל הר"ח מפרש דהיינו דם קושי לפני הלידה, וא"כ הנידון הזה אם עולה או לא הוא מחלוקת אביי ורבא והראשונים דחו דבריו ופי' כרש"י ותוס', ולעולם לכו"ע אינו עולה כנ"ל דסו"ס אינו נקי.

ולמעשה אינו מוסכם ודעת הרמ' (איסורי ביאה ז, יא) כתב דדם קושי לא רק דאינו סותר ה"ה עולה, והראב"ד משיג כשא"ר דסו"ס אינו נקי ואינו עולה.

וכתב הרשב"א דבאמת צריכים להבין מ"ש מדם טוהר דאינו עולה כמבואר דבעינן נקיים מדם ואפי' אם אינו גורם מ"מ אינו עולה, [ולתוס' ה"ה נמי סותר כדלעיל דס"ל דדם טוהר הוי בעצם דבר הגורם], ועכ"פ הא מיהא אינו עולה, ובע"כ בעינן נקי, ומ"ש דם קושי למה הוי נקי.

וכתב הרשב"א דבע"כ דם קושי טהור בעצם, דהתורה התירתה אפי' בזמן ששותת דאינו טמא ומותרת אפי' לבעלה, וא"כ הוי בכלל נקי, משא"כ דם טוהר הוי דם בעצם ואפי' אם לא מספיק לגורם מ"מ סו"ס לא הוי נקי. וכן האריך במ"מ שם לבאר דעת הרמ' דדם קושי בכלל אינו דם טמא.

ויש לציין דמחלוקת זו בדם קושי כתב הסדרי טהרה (קצד, ד) דה"ה דם שלא בהרגשה דאינה מטמאה, ואינו סותר אם עולה או לא תלוי במחלוקת הנ"ל בדם קושי. ויש שיטה מחודשת של החו"ד (קצו, ג) דדם שלא בהרגשה סותרת, וע"ש כמה טעמים וכתב גם מדין מקור מקומו טמא, ע"ש, ובמנחת שלמה (ח"ב סי' עב ענף ג) האריך דעת הרבה אחרונים חולקים לדינא על החו"ד ואינו סותר, ונקט נמי דעולה ע"ש לחלק מזה לדם קושי.

{דם של פתיחת הקבר אם סותר ביולדת בזוב}

תניא רבי מרינוס אומר אין לידה סותרת בזיבה, ונחלקו אביי ורבא אם עכ"פ אינו עולה, [והאריכו ברש"י ותוס', דדעת רש"י דאביי מודה דעולה כדלהלן נד, ב, ובע"כ כל הנידון אליבא דדר' מרינוס דאמר לשון אינו סותר ומשמע דעכ"פ אינו עולה. ודעת ר"ת דאביי ס"ל כן למעשה, והאריך דקיי"ל כן וזהו א' מיע"ל קג"מ]. והנה, רבא ס"ל דה"ה נמי עולה, ותמהו התוס' דאין יתכן דלידה אינו סותר, והלא רבא ס"ל (סו, א) דאין פתיחת הקבר בלא דם וא"כ יש כאן דם נידות ממש, ובודאי סותר. ותי' דרבא אמר כן רק אליבא דר' מרינוס. ופי' המהר"ם דהיינו רבא עצמו נוגע לגבי ימי טומאה אחר הלידה אם סותר או לא, אבל אה"נ הלידה עצמה סותרת מצד הפתיחת הקבר. [וע' מהרש"א משמע דסותר רק יומו וצ"ב].

והנה, הרמב"ן והרשב"א תי' דלעולם אפי' אם אין פתיחת קבר בלא דם מ"מ סו"ס דם הזה נמי הוי דם קושי, וא"כ דם לפני לידה הוי דם קושי דאינו סותר, וכ"ש דם בשעת הלידה עצמה הוי בכלל דם קושי, ונידון של ר' מרינוס מצד טומאת לידה עצמה, וג"ז אינו סותר. [וע' גמ' להלן (לז, א) דפשטות מבואר כתוס', והראשונים פי' דהתם איירי בנפלים].

וכתב הסדרי טהרה (קצד, ב) דבתוס' מוכח דדם היוצא בלידה אינו בכלל דם קושי, ודלא כראשונים. וכתב עוד, דברמ' (איסורי ביאה ז, ד) דדם בשעת הלידה לעולם הוי בכלל דם קושי, וכתב המ"מ דאפי' אם ילדה בשופי ממש מ"מ הדם הרי הוי מחמת וולד, ועיקר המיעוט לעיל בדם קושי דהוי כמו דם אונס מחמת הולד, וא"כ דם של פתיחת הקבר הוי נמי מחמת וולד ואינו מטמא.

ועכ"פ בראשונים מבואר רק אם ילדה בקושי אז הדם הוי דם קושי, וברמ' מבואר אפי' בשופי הוי בכלל דם אונס מחמת הולד. ובתוס' עכ"פ מבואר דבכל אופן פתיחת הקבר אינו נחשב דם קושי, ואפשר סו"ס הוי סיבה אחרת של הפתיחה ואפי' אם היה הולד מ"מ סו"ס עכשיו הדם יוצא מחמת פתיחת הקבר.

וכתב הסדרי טהרה דלדברי הראשונים והרמ' מיושב קושיא הידועה של תו"י כריתות (י, א) שהקשו למה בעינן טומאת לידה ז' בזכר ת"ל דלעולם טמאה מצד פתיחת הקבר למ"ד א"א בלי דם. וכתב הסדר"ט דתוס'

לשיטתם, אבל לראשונים הלא נוגע ביולדת בזוב וראתה בקושי ולרמ' אפי' בלי קושי הוי מחמת ולד, וליכא
טומאה מצד דם הזה של הקבר ושפיר בעינן טומאה של ז' דזכר, ותוס' לשיטתייהו ס"ל דפתיחת הקבר לעולם
הוי דם חדש וטמא אפי' בקושי ואפי' ביולדת בזוב.